

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 154 din data de 12.02.2020

Dosar nr: 381/2019 conexat cu 385/2019 conexat cu 392/2019 conexat cu 393/2019

Petiția nr: 3330/13.06.2019 conexată cu 3341/13.06.2019 conexată cu 3359/14.06.2019 conexată cu 3360/14.06.2019

Petenți: Asociația "DACIA NOASTRĂ", Asociația Civică pentru Demnitate în Europa (ADEC), Asociația pentru Civilizația Ortodoxă ASCIOR, Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș

Reclamați: Președintele Consiliului Județean Covasna, Președintele Consiliului Județean Harghita, Primarul comunei Sânmartin, , deputat în Parlamentul României, , senator în Parlamentul României, președinte al Partidului Civic Maghiar

Obiect: interzicerea accesului românilor în cimitirul din Valea Uzului

I. Numele, domiciliul și sediul părților

I. 1. Numele și domiciliul petenților

1. Asociația "DACIA NOASTRĂ", loc. București, str. Barbu Văcărescu nr. 15, sector 2
2. Asociația Civică pentru Demnitate în Europa (ADEC), loc. Vâlcele, str. Principală nr. 7, jud. Covasna, cod poștal 527175
3. Asociația pentru Civilizația Ortodoxă ASCIOR, loc. Buzău, str. Pietroasele, bl. B11, sc. A, ap. 3, jud. Buzău
4. Forumul Civic al Românilor din Covasna, Harghita și Mureș, loc. Sfântu Gheorghe, str. Miko Imre nr. 2, jud. Covasna

I. 2. Numele, domiciliul procedural și sediul reclamaților

5. Președintele Consiliului Județean Covasna
6. Președintele Consiliului Județean Harghita Borboly Csaba, loc. Miercurea Ciuc, Piața Libertății nr. 5, jud. Harghita
7. Primarul comunei Sânmartin
8. deputat în Parlamentul României,
9. senator în Parlamentul României, loc. București, Palatul Parlamentului, str. Izvor nr. 2-4, sector 5
10. președinte al Partidului Civic Maghiar

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

11. Petenții sesizează o posibilă discriminare prin interzicerea accesului românilor în cimitirul din Valea Uzului cu prilejul comemorării eroilor de la cimitirul din Valea Uzului.

III. Procedura de citare

12. În temeiul art. 20, alin. 4 din **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată (în continuare **O.G. nr. 137/2000**), s-a îndeplinit procedura de citare.

13. Părțile au fost citate pentru data de 03.09.2019 la sediul Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (în continuare CNCD). A fost invocată din oficiu **excepția de necompetență materială a CNCD** deoarece aspectele sesizate nu intră în atribuțiile Consiliului, ci revin spre competență organelor de cercetare penală, fiind fapte prevăzute și sancționate de Codul penal.

14. La audierea din 03.09.2019 petenții au fost absenți, iar dintre părțile reclamate patru au fost absente (plicul cu citația celei de-a șasea părți reclamate s-a returnat la sediul instituției cu mențiunea “*expirat termen păstrare*”), iar prezenți au fost doar domnul senator și domnul deputat din partea UDMR. Aceștia au trimis ulterior audierii punct de vedere în scris însoțit de documente. Și prima și a doua parte reclamată au trimis puncte de vedere și toate punctele de vedere trimise de părțile reclamate au fost comunicate petenților cu acordarea de termen pentru concluzii scrise. Plicurile cu punctele de vedere și documentele comunicate primului și celui de-al treilea petent s-au returnat la sediul instituției cu mențiunea în primul caz “*destinatar necunoscut la adresă*”, iar în celălalt caz “*expirat termen păstrare*”.

15. Prin adresa nr. 4572/05.08.2019 s-a solicitat Ministerului Public un răspuns dacă există cercetări penale legate de situația creată în legătură cu evenimentele din Valea Uzului și cine sunt persoanele împotriva cărora s-a declanșat cercetarea penală. Totodată s-a precizat că CNCD a invocat din oficiu excepția de necompetență materială pentru fapte de natură penală, iar informațiile solicitate sunt necesare pentru a vedea dacă se impune sau nu admiterea excepției invocate. Ministerul Public a răspuns prin adresa nr. 4801/20.08.2019 arătând că există o serie de sesizări formulate care au fost trimise către Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Bacău (2 sesizări), către Secția de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (1 sesizare) și către Parchetul de pe lângă Judecătoria Moinești.

IV. Susținerile părților

Susținerile petenților

16. Prin petițiile înregistrate la CNCD cu **nr. 3330/13.06.2019** conexată cu **3341/13.06.2019** conexată cu **3359/14.06.2019** conexată cu **3360/14.06.2019** petenții sesizează săvârșirea unor fapte de discriminare pe criterii etnice și a unor fapte de instigare la ură națională comise în perioada mai-iunie 2019 de către părțile reclamate.

17. Petenții arată că mai multe asociații non-guvernamentale au dorit să marcheze Ziua Eroilor în data de 6 iunie 2019 în incinta Cimitirului Internațional al Eroilor de la Valea Uzului.

Pentru aceasta au obținut avizele necesare de la instituțiile publice abilitate în domeniu, deși nici nu era necesară o astfel de autorizare. Din păcate, dorința lor legitimă s-a izbit de opoziția violentă a unor lideri UDMR și nu numai care au dorit să împiedice cu orice preț intrarea românilor în incinta unei opere comemorative de război de pe teritoriul României.

18. Petenții prezintă evenimentele ce au avut loc înainte de data de 6 iunie 2019 când Președintele Consiliului Județean Harghita și primarul comunei Sânmartin, jud. Harghita, au încuiat cu lanț și lacăt poarta Cimitirului Internațional al Eroilor de la Valea Uzului cu scopul de a bloca accesul în cimitir al cetățenilor care doreau să participe la Ziua Eroilor în data de 6 iunie 2019. Instituția Prefectului jud. Harghita a atacat în contencios administrativ hotărârea Consiliului Local Sânmartin de închidere a cimitirului, astfel că aceasta este suspendată, iar închiderea cimitirului nu mai poate avea loc. În data de 31 mai 2019 Ministerul Apărării Naționale a comunicat faptul că la Valea Uzului este un cimitir internațional în care sunt înhumați militari români, unguri, germani, italieni, ruși, austrieci și sârbi. În 3 iunie 2019 la inițiativa președintelui Consiliului Județean Harghita s-a introdus un program de vizitare a cimitirului militar de la Valea Uzului (duminica între orele 16.00 și 17.00 pe baza programărilor prealabile). În data de 5 iunie 2019 Consiliul Județean Harghita îi instiga pe maghiari să formeze un lanț uman în jurul cimitirului de la Valea Uzului în data de 6 iunie 2019.

19. În data de 5 iunie senatorul Tánczos Barna a anunțat într-o conferință de presă că mai mulți membri ai comunității maghiare din Harghita și Covasna, alături de liderii lor politici, organizează joi, 6 iunie 2019, la cimitirul de la Valea Uzului, un protest pașnic, în aceeași zi în care mai multe organizații românești, dar și Primăria din Dărmănești, jud. Bacău, au anunțat organizarea unor manifestații comemorative cu ocazia Zilei Eroilor.

20. În data de 6 iunie 2019 în fața cimitirului Internațional al Eroilor de la Valea Uzului, înaintea începerii evenimentului dedicat Zilei Eroilor, s-au adunat mai multe sute de etnici maghiari care au format un lanț uman în fața porții cimitirului cu scopul declarat de a bloca intrarea în cimitir a românilor care voiau să participe la un eveniment public organizat legal.

21. Petenții precizează că toate cele șase părți reclamate au participat activ la instigarea maghiarilor împotriva românilor și au blocat în mod activ intrarea în cimitir a românilor care voiau să participe în data de 6 iunie 2019 la Ziua Eroilor.

Susținerile părții reclamate Președintele Consiliului Județean Harghita Borboly Csaba

35. Partea reclamată solicită respingerea excepției de necompetență materială a CNCD invocată din oficiu și totodată respingerea petițiilor formulate de petenți ca neîntemeiate și vădit contrare realității.

36. Partea reclamată arată că Cimitirului Internațional al Eroilor de la Valea Uzului în realitate nu aparține unității administrativ teritoriale a orașului Dărmănești, jud. Bacău, ci acest bun imobil aparține de fapt și de drept unității administrativ teritoriale a comunei Sânmartin – Ciuc din județul Harghita.

37. Referitor la evenimentele din ziua de 6 iunie 2019, prin Hotărârea Consiliului Local al comunei Sânmartin nr. 13/23 mai 2019 a fost interzis accesul în incinta Cimitirului Eroilor din Valea Uzului, cu excepția acțiunilor de mentenanță, pe o durată de 30 de zile. Măsura a devenit necesară ca urmare a acțiunilor ilegale ale orașului Dărmănești prin care s-a realizat,

în cimitir, un obiectiv destinat eroilor români căzuți în Primul Război Mondial. Măsura aprobată avea caracter temporar vizând toți cetățenii din România având drept scop împiedicarea producerii unor pagube majore bunului imobil prin continuarea lucrărilor de construcție începute în mod ilegal.

38. Partea reclamată nu are cunoștință despre faptul că cineva ar fi solicitat cheia cimitirului și ar fi primit un răspuns negativ la această solicitare.

39. Toate persoanele, indiferent de apartenența la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială aveau posibilitatea să viziteze Cimitirul Internațional al Eroilor de la Valea Uzului în condiții identice/egale și aveau posibilitatea să prezinte onorurile cuvenite eroilor internaționale care au căzut în Primul Război Mondial. Acest program a reprezentat o piedică numai persoanelor care nu aveau ca și scop legitim comemorarea eroilor de război, ci de instigare la ură națională, așa cum s-a întâmplat din partea celor care s-au prezentat în data de 6 iunie 2019 la Cimitirul Internațional al Eroilor de la Valea Uzului pentru comemorarea Zilei Eroilor, ocazie cu care au fost distruse nu numai anumite elemente materiale din acest cimitir (de ex. poarta cimitirului), ci și memoria celor care și-au dat viața în mod eroic pentru apărarea țării pe care o reprezentau.

Sușinerile părții reclamate Președintele Consiliului Județean Covasna

40. Partea reclamată arată că din sesizări nu se regăsește nicio mențiune, nicio probă că în calitate sa de președinte al Consiliului Județean Covasna ar fi săvârșit fapte de discriminare prin exercitarea atribuțiilor aferente funcției pe care o îndeplinește.

41. În data de 6 iunie 2019 din păcate s-au produs incidente, un grup de persoane “dornice să cinstească eroii” au escaladat gardul dinspre pădure al cimitirului, au rupt poarta și gardul cimitirului, totodată au năvălit în curtea cimitirului scandând lozinci discriminatorii și injurii la adresa grupului de persoane de etnie maghiară care s-au rugat și și-au exprimat în mod pașnic, în liniște, nemulțumirea față de profanarea mormintelor soldaților maghari înhumați în Cimitirul Eroilor din Valea Uzului.

42. Partea reclamată consideră că scopul sesizărilor este de a crea tensiuni, dând glas unor frustrări pe care le au petenții.

43. Partea reclamată solicită respingerea excepției de neкомпetență materială invocată din oficiu. În măsura în care se iau în considerare faptele de distrugere a gardului cimitirului și de vandalizare a monumentului, așa cum rezultă din probe, partea reclamată solicită admiterea excepției de neкомпetență materială a CNCD invocată din oficiu și sesizarea organelor de cercetare penală.

Sușinerile părților reclamate

44. Cele două părți reclamate precizează că au formulat, cu ocazia evenimentelor petrecute la Valea Uzului, declarație politică, interpelări, respectiv adrese către instituțiile competente.

45. Escaladarea tensiunilor interetnice la Cimitirul Eroilor din Valea Uzului, dezinformarea și transmiterea unor informații false și contradictorii de către organele de presă și de către alte entități cu privire la istoricul cimitirului, modul în care acesta a fost îngrijit și amenajat de către primăria din Sânmartin, jud. Harghita, de care aparține, respectiv aspectele referitoare la modul în care s-a încercat învrăjbirea comunității române și maghiare, constituie motive întemeiate pentru care au considerat adecvată înaintarea unei

documentații cât mai complete pentru a putea fi demonstrat modul de amplasare a crucilor, respectiv ilegalitatea acestei proceduri.

46. O parte dintre cele 52 de cruci de beton au fost ridicate peste mormintele nemarcate ale unor soldați maghiari. Autoritățile locale din Dărmănești, jud. Bacău, au întreprins demersurile în cauză prin încălcarea mai multor legi, inclusiv a unui tratat internațional. Astfel, Consiliul local a adoptat decizii care privesc bunuri proprietate publică ale altei unități administrativ – teritoriale, fără știrea sau consimțământul acesteia, a construit monumente în cimitirul eroilor fără avizele sau certificatele altor instituții, obligatorii de obținut – Ministerul Culturii și Identității Naționale, Oficiul Național pentru Cultul Eroilor, Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară. Este de menționat și faptul că nu doar lipsa autorizațiilor contravine flagrant prevederilor legale interne, dar și falsificarea datelor istorice a fost un element foarte grav în decursul întâmplărilor din Valea Uzului.

47. În plus, toată lucrarea a fost demarată fără consultarea Guvernului maghiar pe canalele diplomatice convenite, procedură obligatorie în temeiul Acordului din 2008.

48. Părțile reclamate consideră că amplasarea monumentelor comemorative și organizarea acțiunilor de comemorare este dreptul oricărui cetățean, dar sunt ferm convinse că nicio amplasare a unui memorial sau nicio comemorare nu trebuie să aducă atingere sensibilității unei comunități și nu trebuie să încalce demnitatea acesteia.

49. Părțile reclamate au solicitat guvernului să facă tot posibilul ca în data de 6 iunie 2019, la cimitirul din Valea Uzului să nu fie organizat niciun eveniment care să genereze tensiuni. Efortul lor nu a adus rezultatele așteptate și în data de 6 iunie 2019, cu ocazia Zilei Eroilor, au avut loc acte inacceptabile de violență și agresiune fizică, acte de huliganism, profanarea mormintelor, instigare la ură. Inițiatorii așa-zisei comemorări au dorit de la bun început ca la 6 iunie să inaugureze Monumentul și cele 52 de cruci închinat doar Eroilor Români din cele două războaie mondiale.

50. În timpul evenimentelor din data de 6 iunie au avut loc discuții cu reprezentanții instituțiilor statului, respectiv Jandarmeria Română, prin care membrii comunității maghare au propus ca toate coroanele de flori aduse în vale să fie puse la temelia plăcilor de marmură prin care sunt comemorați ostașii căzuți în cele două războaie mondiale și care sunt amplasate pe partea exterioară a cimitirului.

51. Jandarmeria a susținut măsura propusă dar, din păcate, huliganii prezenți din galeriile de fotbal și din organizații extremiste nu au ținut cont de actele oficiale emise și de recomandări și au intrat în forță, vandalizând gardul, poarta cimitirului, lovind oameni, urcând pe crucile amplasate în cimitir, folosind semne legionare și fasciste.

52. Părțile reclamate au făcut apel către autoritățile centrale pentru identificarea și tragerea la răspundere a persoanelor care s-au comportat în mod barbar și au pătruns cu forța în cimitirul eroilor, au distrus poarta, au rupt crucile, generând astfel teamă în rândul membrilor comunității maghiare. Într-o țară în care militează pentru statul de drept, nu se poate tolera o astfel de abatere de la cadrul legal și nu se dorește să existe conflicte de natură etnică nici în Valea Uzului, nici în altă parte.

53. Prin adresa nr. 6976/18.11.2019 părțile reclamate aduc la cunoștința CNCD faptul că prefectul județului Bacău a atacat în instanță hotărârile pe care Primăria Dărmănești le-a luat în ceea ce privește cimitirul militar din Valea Uzului, fapt ce arată că și alte instituții ale statului abilitate fac demersuri în vederea restabilirii legalității în cazul Cimitirului Eroilor din Valea Uzului.

V. Motivele de fapt și de drept

54. Colegiul director constată că susținerile părților sunt contradictorii, probatoriul nu permite stabilirea clară a situației de fapt. Este în litigiu inclusiv problema zonei cimitirului, dacă se află într-un județ sau alt județ, aparține unei comune sau altei comune. Din concluziile raportului de expertiză medico-legală antropologică întocmit de Institutul de Medicină Legală Iași în **Dosarul nr. 1874/P/2019** ar reieși că oasele înhumate ca fiind ale soldaților români înmormântați în cimitiarul din Valea Uzului ar fi de natură animală. În mod similar există divergențe privind modul în care s-au derulat evenimentele din data de 6 iunie 2019. Cu certitudine s-a ajuns la un conflict violent dintre părți, existând dosar penal deschis în cauză. În aceste condiții Colegiul director admite excepția de necompetență materială invocată din oficiu, fiind nevoie de cercetare penală pentru aflarea adevărului. CNCD nu este o instituție care poate defășura o astfel de cercetare. În situația constatării unor fapte de natură penală organele de urmărire penală pot aplica inclusiv agravanta prevăzută de art. 77 lit. h) a **Codului penal**.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Admite excepția de necompetență materială invocată din oficiu conform art. 28-32 din **Procedura internă desoluționarea petițiilor și sesizărilor**;
2. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților

VI. Modalitatea de plată a amenzii: —

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare** și **Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ**.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință

DINCĂ ILIE – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA

HALLER ISTVÁN – Membru

JURA CRISTIAN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

SANDU TATIANA VERONICA – Membru

Data redactării: 13.02.2020

Motivată: A.S. (pct. 1-53)

Haller István (pct. 54)

Tehnoredactată: A.S.

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare** și **Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.